

Dr. sc. Ante Carić, Ivana Kustura: Kamo ide hrvatsko maloljetničko kazneno zakonodavstvo?
Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 47, 3/2010., str. 605.-620.

Dr. sc. Ante Carić, redoviti profesor
Pravnog Fakulteta Sveučilišta u Splitu u mirovini

Ivana Kustura, dipl. iuris, znanstvena novakinja
Pravnog Fakulteta Sveučilišta u Splitu

KAMO IDE HRVATSKO MALOLJETNIČKO KAZNENO ZAKONODAVSTVO? - 1. DIO

UDK: 343.91 -053.5 (497.5)

Primljeno: 1.03.2010.

Izvorni znanstveni rad

U radu se obrađuje kazneni postupak prema maloljetnicima pred sudom za mladež u svjetlu predstojećih izmjena Zakona o sudovima za mladež. Autor, najprije, ukazuje na bitne značajke hrvatskog kaznenog postupka prema maloljetnicima, te analizira kako su u postojeće maloljetničko zakonodavstvo ugrađena temeljna procesna prava maloljetnika iz odgovarajućih međunarodnih dokumenata (tzv. Pekinška pravila, Konvencija o pravima djeteta). Usporedni pregled organizacije i nadležnosti sudova za maloljetnike u 12 europskih zemalja pokazuje da u Europi dominiraju dva modela maloljetničkog pravosuđa: sudski i zaštitni model. S obzirom na dominantnu ulogu suca za mladež tijekom čitavog kaznenog postupka prema maloljetnicima, hrvatski sud za mladež može se ubrojiti u welfare model po kojemu sudac za mladež vrši ne samo istražnu funkciju u pripremnom postupku, nego i sudsku funkciju u postupku pred vijećem za mladež. Nakon prikaza i analize odluke Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Nortier v. The Netherlands* koja se može primijeniti i na naše maloljetničko pravosuđe, te prikaza rezultata ankete provedene među sucima za mladež u Hrvatskoj, autor dolazi do zaključka da objedinjenje istražne i sudske funkcije kod suca za mladež ne predstavlja kršenje prava maloljetnika na nepristran sud iz čl. 6. st. 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Na kraju rada autor ukazuje na eventualne posljedice do kojih bi moglo doći uslijed dosljednog odvajanja istražne i sudske funkcije u postupku pred sudom za mladež.

Ključne riječi: *maloljetnici, kazneno zakonodavstvo, Republika Hrvatska*

1. UVOD

Usvajanjem Zakona o sudovima za mladež 1997. god. u sklopu donošenja novog hrvatskog kaznenog zakonodavstva, Hrvatska je po prvi put dobila poseban zakon o maloljetnicima, u kojem je sveobuhvatno uređen materijalnopравни i procesnopравни položaj maloljetnih i mlađih punoljetnih počinitelja kaznenih djela, kao i ustrojstvo i nadležnost sudova za mladež. Pri donošenju ovog Zakona uzeta su u obzir sva najnovija saznanja i dostignuća na području prevencije maloljetničke delinkvencije, a u njemu su ugrađeni i najvažniji međunarodni standardi o sudovanju maloljetnicima.

Reforma našeg cjelokupnog kaznenog zakonodavstva koja je upravo u tijeku i zahtjevi za njegovim usklađivanjem s europskim standardima izazivaju potrebu za preispitivanjem pravnog položaja maloljetnih počinitelja kaznenog djela u postupku pred sudom, osobito u pravcu poštivanja temeljnih prava i sloboda, koja se u međunarodnim dokumentima garantiraju svakom počinitelju kaznenog djela, pa tako i maloljetnom. Tom problemu posvećen je i ovaj rad. U njemu ćemo najprije obraditi neke bitne značajke kaznenog postupka prema Zakonu o sudovima za mladež, a zatim ćemo analizirati kako se i u kojoj mjeri u sudskom postupku prema maloljetnicima uvažavaju temeljna prava i slobode zagwarantirane međunarodnim aktima Vijeća Europe i Ujedinjenih naroda. Posebnu pozornost posvetit ćemo pitanju je li položaj i ovlaštenja suca za mladež u postupku pred sudom ugrožavaju ili ograničavaju neka prava maloljetnika, prije svega pravo na nepristran sud iz čl. 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Prikazat ćemo i rezultate ankete provedene među sucima za mladež o potrebi eventualnog razdvajanja istražne i sudske funkcije, koje su u postojećim zakonskim odredbama date u nadležnost suda za mladež. Na kraju želimo ukazati na eventualne posljedice do kojih bi moglo doći uslijed dosljednog odvajanja istražne i sudske funkcije u postupku pred sudom za mladež.

2. GLAVNE ZNAČAJKE HRVATSKOG KAZNENOG POSTUPKA PREMA MALOLJETNICIMA

Kazneni postupak prema maloljetnicima poseban je oblik kaznenog postupka koji se odlikuje mnogim osobitostima u odnosu na redoviti kazneni postupak protiv punoljetnih okrivljenika. Uređen je u čl. 43. do 90. ZSM i vodi se pred sudom za mladež kao nadležnim sudom za postupanje prema maloljetnim počiniteljima kaznenog djela. Ove osobitosti maloljetnočkog kaznenog postupka čine ga bitno drukčijim u odnosu na redoviti kazneni postupak, a razlike među njima uvjetovane su mladom dobi maloljetnog počinitelja i posebnom svrhom koja se tim postupkom želi ostvariti. Dok je svrha redovitog kaznenog postupka „osigurati primjenu državnih instrumenata javnog kažnjavanja kroz standardizirana pravila odlučivanja o postojanju kaznenog djela i krivnje počinitelja“¹, dotle u kaznenom postupku pred sudom za mladež postojanje kaznenog djela i krivnje nisu jedini, a ni glavni kriteriji za donošenje odluke suda o primjeni sankcija prema maloljetniku. To znači da je i svrha kaznenog postupanja prema maloljetniku drukčija od one u redovitom kaznenom postupku.

Zakon o sudovima za mladež nigdje izričito ne određuje svrhu postupka prema maloljetnicima, što je i razumljivo, ali na više mjesta govori o (ne)svrhovitosti vođenja postupka (npr. u čl. 63. st. 1., čl. 77. st. 1. i čl. 79. st. 1.), odnosno o (ne)svrhovitosti primjene sankcija prema maloljetnicima (čl. 65. st. 1.

¹ Krapac, Davor: Kazнено procesno pravo, Prva knjiga: Institucije; II. izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb, 2003., str. 19.

i čl. 85. st. 2.). Iz citiranih odredaba proizlazi da se neće voditi postupak prema maloljetniku niti prema njemu primijeniti sankcije, ako se njihova svrha može ostvariti i bez provođenja kaznenog postupka. To znači da je kazneni postupak prema maloljetniku u funkciji ostvarenja odgojne i zaštitne svrhe maloljetničkih sankcija kako su propisane u čl. 5. ZSM i logički proizlaze iz nje. Tim postupkom treba izvršiti utjecaj na odgoj maloljetnika, razvijanje njegove cjelokupne ličnosti i jačanje njegove osobne odgovornosti i to istim sredstvima kojima se ostvarje svrha odgojnih mjera i maloljetničkog zatvora pružanjem zaštite, brige, pomoći i nadzora nad maloljetnikom. Stoga odgojni utjecaj na maloljetnog delinkventa treba otpočeti prije započinjanja izvršenja izrečene maloljetničke sankcije, tj. još za vrijeme trajanja postupka pred sudom i nastavlja se izvršenjem izrečene mjere tako da s njom tvori jedinstveni i integralni odgojni proces u kaznenom tretmanu maloljetnog delinkventa.

Ovako određena zaštitna svrha našeg maloljetničkog kaznenog postupka odgovara proklamiranoj svrsi sudskog postupka u pravilu 5.1 Standardnih minimalnih pravila UN za primjenu sudskih postupaka prema maloljetnicima (1985.)² koje glasi: „Sustav maloljetničkog sudovanja mora staviti težište na dobrobit maloljetnika i osigurati da svaka reakcija prema njemu bude uvijek razmjerna okolnostima kako počinitelja tako i počinjenog kaznenog djela“. Dok drugi dio citiranog pravila naglašava načelo razmjernosti maloljetničke sankcije, koja mora odgovarati ne samo vrsti i težini počinjenog kaznenog djela, već prije svega osobnim okolnostima maloljetnog počinitelja, dotle se u njegovom prvom dijelu jasno izražava zaštitna svrha maloljetničkog pravosuđa i kaznenog postupka pred njim.

Zaštitni model hrvatskog maloljetničkog pravosuđa i kaznenog postupka odražava se, među ostalim, i u nekim općim karakteristikama kaznenog postupanja prema maloljetniku, među kojima na prvom mjestu ističemo ispitivanje ličnosti i njegovih prilika i sredine u kojima maloljetnik živi.

2.1. Upoznavanje ličnosti maloljetnika i njegovih prilika

Prikupljanje podataka o ličnosti maloljetnika i njegovoj sredini i prilikama u kojima živi središnji je problem čitavog kaznenog postupanja prema maloljetniku. Kada je riječ o hrvatskom maloljetničkom kaznenom zakonodavstvu, poznavanje maloljetnikove ličnosti i njegovih obiteljskih i socijalnih prilika nužna su pretpostavka za donošenje čitavog niza odluka u stadiju pretpripremnog i pripremnog postupka, te postupka pred vijećem za mladež, pa sve do kraja tretmana maloljetnika, tj. donošenja odluka o obustavi izvršenja, odnosno izmjene izrečene odgojne mjere. Primjerice, nijedna odluka o primjeni načela svrhovitosti, bilo da o njoj odlučuje državni odvjetnik u pretpripremnom postupku (čl. 63. st. 1., čl. 64.

² Ova su pravila državama članicama Ujedinjenih naroda preporučena za usvajanje na VII. kongresu UN-a za sprječavanje kriminaliteta i postupanje s delinkventima (Milano, 1985.), a prihvaćena od Opće skupštine UN-a Rezolucijom br. 40/33 od 29. 11.1985., UN Doc.A/40/53(1985.).

st. st. 1. i čl. 65. st. 1. ZSM), bilo sudac za mladež ili vijeće za mladež u postupku pred vijećem za mladež (čl. 77. st. 1., čl. 79. st. 1. i čl. 85. st. 2. ZSM) ne može se donijeti ako državni odvjetnik, odnosno sud ne raspolaže s dovoljno podataka koje se odnose na ličnost maloljetnika, njegove osobne, obiteljske i socijalne prilike. Još više to vrijedi za odluku suda o izboru odgojne mjere (čl. 7. ZSM) ili o izricanju kazne maloljetničkog zatvora (čl. 24. ZSM), odnosno o pridržaju izricanja maloljetničkog zatvora (čl. 27. ZSM), ali i za stavljanje prijedloga državnog odvjetnika za provođenja skraćenog oblika kaznenog postupka (čl. 69. ZSM), te prijedloga državnog odvjetnika za primjenu odgojnih mjera ili za kažnjavanje maloljetnika (čl. 78. st. 1. ZSM). U svim navedenim slučajevima raspolaganje s dovoljno podataka o maloljetniku, njegovoj obiteljskoj i socijalnoj sredini iz koje potječe zapravo je *conditio sine qua non* za donošenje pravilne odluke državnog odvjetnika ili suda za mladež.

Na važnost prikupljanja podataka o ličnosti maloljetnika i njegovih prilika ukazuju i već spomenuta Standardna minimalna pravila UN za primjenu sudskih postupaka prema maloljetnicima (u daljnjem tekstu Pekinška pravila) u prav. 16.1 u kojem stoji: „U svim slučajevima, osim onim beznačajnim, prije nego što nadležna vlast donese konačnu odluku, treba temeljito ispitati porijeklo i prilike u kojima maloljetnik živi i uvjete u kojima je počinjeno kazneno djelo, kako bi se olakšalo donošenje razborite odluke“.

Ključna odredba pripremnog postupka u kojima se vrši prikupljanje podataka o maloljetniku i njegovoj obitelji jest čl. 70. ZSM. U stavku 1. ovog članka najprije se naglašava značenje i važnost prikupljanja ovih podataka tako što se navodi da će se pored činjenica koje se odnose na kazneno djelo, posebno prikupljati i podaci o ličnosti maloljetnika i njegovim prilikama i sredini. Zatim se navodi na što se odnose ovi podaci koji se prikupljaju, te se kaže da će se „utvrditi godine maloljetnikova života, okolnosti potrebne za ocjenu njegove duševne razvijenosti, ispitat će se sredina u kojoj i prilike u kojima maloljetnik živi i ostale okolnosti koje se tiču njegove ličnosti“. Stavak 2. istog članka govori o načinu na koji se pribavljaju podaci, a u stavku 3. određuje se tko je dužan prikupiti navedene podatke. To je sudac za mladež koji vodi pripremi postupak, s tim da taj posao može povjeriti svom stručnom suradniku (ako ga ima u sudu) ili nadležnom centru za socijalnu skrb. Najzad, u st. 4. čl. 70. ZSM govori se o prikupljanju posebnih podataka o zdravstvenom stanju maloljetnika, njegovoj duševnoj razvijenosti, psihičkim svojstvima ili sklonostima maloljetnika.

Na važnost prikupljanja podataka o ličnosti maloljetnika ukazuje i odredba čl. 53. ZSM u kojoj se odstupa od rješenja o oslobođenju od obveze svjedočenja u redovitom kaznenom postupku protiv punoljetnih okrivljenika (čl. 285. st. 2. i 3. ZKP), te se propisuje da u postupku pred sudom za mladež „nitko ne može biti oslobođen dužnosti svjedočenja o okolnostima potrebnim za ocjenjivanje duševne razvijenosti maloljetnika, upoznavanje njegove ličnosti i prilika u kojima živi“.

Ovakvim iscrpnim propisivanjem koje sve podatke i na koji način te podatke treba prikupljati naš je zakonodavac dao jasne upute sucu za mladež kako treba

postupati u rješavanju ovog najvažnijeg posla u pripremnom postupku prema maloljetnicima. Treba, međutim, pogledati kako se ovakva dobra normativna rješenja primjenjuju u svakodnevnoj sudskoj praksi. Kako i na koji način suci za mladež dolaze do potrebnih podataka o ličnosti maloljetnika i njegovih prilika? To su samo neka od pitanja na koja smo pokušali dobiti odgovore u anonimnoj anketi provedenoj među sucima iz dvadeset jednog odjela za mladež općinskih i isto tolikog broja županijskih sudova u Hrvatskoj, koji su u 2008. godini u svom sudu obavljali dužnost suca za mladež.³ Od ukupno 44 pitanja iz ankete na problematiku o kojoj ovdje raspravljamo odnosila su se dva pitanja. Evo najprije odgovora na prvo pitanje koje je glasilo: Na koji je način na odjelu za mladež Vašeg suda u pripremnom postupku organizirano prikupljanje podataka o ličnosti maloljetnika i njegovim prilikama (čl. 70. st. 1. ZSM)?

Prikupljanje podataka obavlja	Općinski suci		Županijski suci		Svega	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
centar za socijalnu skrb na zahtjev suca za mladež	11	37,9	11	57,9	22	45,8
centar za socijalnu skrb uz suradnju stručnog suradnika u sudu	11	37,9	3	15,8	14	29,2
sudac za mladež uz pomoć službenika centra za socijalnu skrb	3	10,4	3	15,8	6	12,5
neki drugi način	4	13,8	2	10,5	6	12,5
Svega	29	100,0	19	100,0	48	100,0

Tabela 1: Način prikupljanja podataka o ličnosti maloljetnika i njegovim prilikama

³ Anketa sudaca za mladež provedena je u prvoj polovini 2009. godine u okviru znanstvenog istraživačkog projekta Pravni položaj mladih punoljetnika u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu, koji se vodi na Zavodu za kriminološka i kaznenopravna istraživanja „Ivan Vučetić“ pri Pravnom fakultetu u Splitu, uz financijsku potporu Ministarstva znanosti, prosvjete i sporta RH. O metodološkim pitanjima i djelomičnim rezultatima ankete vidi detaljnije u radu Carić, A. – Kustura, I.: Sudovi za mladež: ustrojstvo, sasav i nadležnost prema Zakonu o sudovima za mladež, Hrvatski ljetopis za kazeno pravo i praksu, vol. 16, broj 2/2009., str. 872.-894.

Iz tabele proizlazi da su suci za mladež u tri četvrtine slučajeva prikupljanje podataka o ličnosti maloljetnika i njegovim prilikama povjeravali centru za socijalnu skrb (45%), odnosno centru i stručnom suradniku u sudu (30%) kako se to sugerira u čl. 70. st. 3. ZSM. Ovo su svakako ohrabrujući podaci koji ukazuju da je i kvalitet tih izvješća na određenoj razini koja može udovoljiti svrsi zbog koje se prikupljanje podataka i obavlja, pogotovo kada takva izvješća sastavljaju stručni suradnici koji i inače u sudu pomažu sucima za mladež u obavljanju mnogih nepravni poslova iz svoje struke (čl. 42. st. 2. ZSM). To, međutim, još ne znači da takvi stručni suradnici postoje u svim onim sudovima za mladež čiji su suci zaokružili ovaj odgovor. Može se, naime, pretpostaviti da u onim općinskim sudovima u kojima postoji stručni suradnik ovaj pomaže u prikupljanju podataka i na županijskom sudu u istom mjestu (to je u jednom anketnom upitniku i naveo općinski sudac za mladež u svom opisnom dijelu odgovora). Podatak da je u ukupno 6 upitnika zaokružen odgovor po kojemu potrebne podatke prikuplja sudac za mladež uz pomoć centra za socijalnu skrb ukazuje na nedovoljnu osposobljenost socijalne službe u tim (vjerovatno manjim) gradovima da mogu ispunjavati svoje zakonske obveze.

Sljedećim pitanjem tražili smo da nam suci za mladež navedu jesu li i u kojoj mjeri zadovoljni kvalitetom i potpunošću izvješća centra za socijalnu skrb, odnosno stručnog suradnika u sudu. Evo njihovih odgovora:

S izvješćem centra za socijalnu skrb sudac za mladež je	Općinski suci		Županijski suci		Svega	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
veoma zadovoljan-a	8	27,6	2	10,5	10	20,8
u pravilu zadovoljan-a	14	48,3	12	63,2	26	54,2
djelomično zadovoljan-a, izvješća bi mogla biti bolja	6	20,7	5	26,3	11	22,9
nije sasvim zadovoljan-a	1	3,4	-	-	1	2,1
veoma nezadovoljan-a	-	-	-	-	-	-
Svega	29	100,0	19	100,0	48	100,0

Tabela 2: Vrednovanje izvješća o ličnosti maloljetnika i njegovim prilikama

Jedna petina anketiranih sudaca za mladež veoma je zadovoljna kvalitetom socijalne anamneze koju dobija od centra za socijalnu skrb, odnosno stručnog suradnika u sudu, dok je najveći dio njih – gotovo 55% - u pravilu zadovoljno s dobijenim izvješćima. Preostalih 25% sudaca djelomično je zadovoljno, a samo jedan sudac „nije sasvim zadovoljan“ s izvješćima o ličnosti maloljetnika i njegovim prilikama.

Osim zaokruživanjem unaprijed ponuđenih odgovora, ispitanici-suci za mladež kod ovog su pitanja, kao i kod nekih drugih, mogli komentirati, odnosno obrazložiti svoj odgovor. Iz pisanog dijela ankete dade se zaključiti da kvaliteta izvješća ovisi o pojedinim centrima za socijalnu skrb, njihovoj ekipiranosti i stručnosti, kao i o pojedinim suradnicima centra koji ta izvješća sastavljaju. Stiće se utisak da je suradnja centara za socijalnu skrb, pa prema tome i kvaliteta izvješća, bolja u općinskim sudovima lociranim u većim gradovima, što se može objasniti, među ostalim i većim brojem maloljetničkih predmeta koji se rješavaju u tim sudovima.

Što se tiče opće ocjene izvješća centara za socijalnu skrb o ličnosti i prilikama maloljetnika, u najvećem broju slučajeva ta su izvješća dobar temelj za donošenje svih onih odluka u kaznenom postupku prema maloljetnicima, za koja se traži poznavanje ličnosti maloljetnika, njegovih obiteljskih prilika i socijalne sredine u kojima maloljetnik živi.

2.2. Sudjelovanje socijalne službe u kaznenom postupku i tretmanu maloljetnika

Polazeći od općesusvojenog shvaćanja da je maloljetnička delinkvencija ne samo pravni, već prije svega socijalni problem, nesporno je da na zadatku sprječavanja i suzbijanja kriminalne djelatnosti maloljetnika treba uključiti, osim pravosudnih tijela i policije, još i širi krug društvenih službi i institucija. Među njima posebna uloga pripada službi socijalne zaštite na lokalnoj razini. U nas su to centri za socijalnu skrb, bez čijeg je aktivnog sudjelovanja nemoguće zamisliti provođenje kaznenog postupka prema maloljetnicima.

Zakon o sudovima za mladež sadrži brojne odredbe kojima se predstavniku centra za socijalnu skrb omogućava suradnja s policijom i pravosudnim tijelima (državnim odvjetništvom, sudom za mladež) za čitavo vrijeme trajanja kaznenog postupka sve do donošenja odluke o obustavi izvršenja izrečene odgojne mjere. Na prvom mjestu treba spomenuti odredbu čl. 52. st. 1. ZSM koja sadrži opće ovlaštenje predstavniku centra za socijalnu skrb da se upozna s tijekom kaznenog postupka, da tijekom postupka može stavljati prijedloge i upozoravati na činjenice i dokaze koji su važni za donošenje ispravne odluke. Centar za socijalnu skrb ima i konkretne zadatke u svim stadijima kaznenog postupka: u pripremnom postupku po nalogu suca za mladež prikuplja podatke o ličnosti maloljetnika i njegovim prilikama, te ih u obliku izvješća dostavlja sudu (čl. 70. st. 3. ZSM); izvršava

Oblik suradnje	Suradnja je													
	odlična		veoma zadovoljavajuća		zadovoljavajuća		veoma slaba		nezadovoljavajuća		svega		prosječna ocjena	
	opć	žup.	opć	žup.	opć	žup.	opć	žup.	opć	žup.	opć	žup.	opć	žup.
Izrada izvješća o ličnosti malolj. i njegovim prilikama (čl. 70. st. 2. i 3. ZSM)	9	4	12	7	5	6	1	2	-	-	27	19	3,8	3,7
Sudjelovanje radnjama u priprav. post. - saslušanje malolj., roditelja, svjedoka (čl. 71. st. 2. ZSM)	5	3	9	4	5	9	2	1	4	1	25	18	3,4	3,4
Sudjelovanje na sjednicama vijeća (čl. 81. st. 1.) i na glavnoj raspravi (čl. 82. st. 2. ZSM)	6	2	8	8	9	6	3	2	2	1	28	19	3,5	3,4
Provođenje nadzora nad izvrš. izvanzavodskih mjera, dobijanje izvješća o izvršenju tih mjera (čl. 99. ZSM)	5	5	8	6	13	5	2	2	-	1	28	19	3,6	3,6
Izvršenje obveza koje proizlaze iz izvršenja odg. mjere posebne obveze (9. st. 8. ZSM)	7	5	9	6	11	7	-	1	1	-	28	19	3,8	3,8
Svega	32	19	46	31	43	33	8	8	7	3			3,6	3,6

Napomena: *Napomena: u prvom stupcu navedeni su oblici suradnje koje su suci trebali ocijeniti. Brojevi u narednim stupcima označavaju broj općinskih i županijskih sudaca koji su ocjenjivali pojedine oblike suradnje ocjenama odlična do nezadovoljavajuća. Predzadnja dva stupca daju ukupan broj sudaca koji su sudjelovali u ocjenjivanju, a dva posljednja stupca daju prosječnu ocjenu za svaki oblik suradnje, koju smo izračunali na temelju umnoška broja sudaca i njihovih ocjena od 1 do 5.*

Tabela 3: Ocjena suradnje centra za socijalnu skrb sa sucem za mladež

mjeru privremenog nadzora ili privremenog smještaja u ustanovi socijalne skrbi, ako sudac za mladež takvu mjeru, kao supstitut za određivanje pritvora, odredi (čl. 72. st. 1. ZSM).

Nema sumnje da navedene zakonske odredbe omogućavaju punu suradnju između centra za socijalnu skrb i suca za mladež u svim stadijima kaznenog postupanja prema maloljetniku. Za nas je, međutim, interesantno utvrditi kako se ta suradnja odvija u svakodnevnom radu na maloljetničkim predmetima, odnosno kako je vide suci za mladež kojima centri za socijalnu skrb trebaju dostavljati određene podatke, odnosno izvješća. Od anketiranih sudaca za mladež tražili smo da ocijene suradnju s predstavnicima centra za socijalnu skrb na području svoga suda. Pri tome smo u upitniku naveli pet oblika suradnje tijekom pripremnog postupka, postupka pred vijećem za mladež i za vrijeme provođenja nadzora nad izvršenjem izvanzavodskih mjera.

Iz dobijenih prosječnih ocjena (posljednja dva stupca) zaključujemo da su suci za mladež najbolje ocijenili suradnju centara za socijalnu skrb u pogledu izvršenja pojedinih obveza odgojne mjere posebne obveze (čl. 9. st. 8. ZSM)⁴, prosječna ocjena i općinskih i županijskih sudaca je 3,8. Odmah zatim dolazi prosječna ocjena izrade izvješća o ličnosti maloljetnika i njegovim prilikama koja iznosi 3,8 (općinski suci) i 3,7 (županijski suci). To su, po našem mišljenju, dva najvažnija oblika suradnje centra za socijalnu skrb i suda za mladež: u prvom slučaju radi se o neposrednom izvršenju odgojne mjere koju je izrekao sud za mladež, dok je u drugom slučaju u pitanju izrada i dostava izvješća o ličnosti maloljetnika i njegovim prilikama, bez kojeg izvješća sudac za mladež ne može završiti pripremni postupak niti vijeće za mladež donijeti odluku o izricanju maloljetničke sankcije.

U pisanim obrazloženjima i komentarima svojih odgovora suci za mladež iznosili su dosta pohvala i pozitivnih iskustava u radu sa centrima za socijalnu skrb, ali i primjedbi i kritičkih tonova koji se odnose na nestručnost, neažurnost i površnost u ispunjavanju svojih zakonskih prava i dužnosti u kaznenom postupku

⁴ Centar za socijalnu skrb, uz nadzor i sudjelovanje suda za mladež koji je izrekao mjeru, neposredno provodi izvršenje obveze iz čl. 9. st. 2. točke 2., 7. i 9. ZSM. To su: obveza da maloljetnik prema vlastitim mogućnostima popravi ili naknadi štetu nanесenu kaznenim djelom (točka 2), obveza da se uključi u rad humanitarnih organizacija ili u poslove komunalnog ili ekološkog značenja (točka 7) i obveza da se, uz suglasnost maloljetnikova zakonskog zastupnika podvrgne stručnom medicinskom postupku ili postupku odvikavanja od droge ili drugih ovisnosti (točka 9). Što se tiče ostalih obveza iz čl. 9. st. 2. ZSM, centar za socijalnu skrb bdije nad njihovim ispunjenjem (čl. 9. st. 8. ZSM). U pogledu izvanzavodskih mjera, centar za socijalnu skrb dužan je sudu koji je izrekao određenu mjeru, svakih šest mjeseci dostaviti izvješće o njezinom izvršenju (čl. 99. ZSM).

prema maloljetnicima. Nesumnjivo je da pored subjektivnih poteškoća koje se javljaju u pojedinim centrima za socijalnu skrb, postoje i mnogi objektivni razlozi za postojeće nepovoljno stanje u našoj službi socijalne zaštite, koje se održava na ispunjavanje njezinih zadataka prema sudovima za mladež. Ostaje činjenica, međutim, da bi unapređenje suradnje centara za socijalnu skrb sa sudovima za mladež i njihovo osposobljavanje da u potpunosti odgovore svojim obvezama u kaznenom postupku prema maloljetnicima znatno pridonijelo uspješnijoj prevenciji maloljetničke delinkvencije.

2.3. Primjena načela svrhovitosti u kaznenom postupku prema maloljetnicima

Za suvremeno maloljetničko kazneno pravo karakteristična su nastojanja za uvođenjem raznih načina izvansudskog rješavanja maloljetničkih predmeta, osobito u slučajevima lakših kaznenih djela kada osoba, obiteljske i socijalne prilike maloljetnika ne zahtijevaju primjenu kaznenopravne sankcije. Cilj je takvih neformalnih mjera i postupaka da se izbjegne stigmatizacija maloljetnika i negativni učinci njegova izvođenja pred sud. U zemljama anglosaksonskog pravnog sustava, umjesto sudske odluke o primjeni kaznenopravne sankcije, postupak se često završava primjenom neformalnih sankcija i raznovrsnih mjera kao što su *diversion* (prekid, skretanje kaznenog postupka), *mediation* (mirenje, pregovaranje s oštećenikom) ili *restorative justice* (oblik naknade štete). U zemljama europskog kontinentalnog sustava, umjesto načela legaliteta kaznenog progona protiv punoljetnih okrivljenika, pored već nabrojanih načina rješavanja maloljetničkih predmeta, dosta se primjenjuje načelo svrhovitosti (oportuniteta), tako da se kazneni postupak prema maloljetniku ne pokreće ili se pokrenuti postupak obustavlja, ako su ispunjeni zakonom predviđeni uvjeti.

Pravni temelj za uvođenje opisanih mjera i postupaka prema maloljetnim delinkventima nalazi se u pojedinim međunarodnim dokumentima donesenim u cilju zaštite mladih i njihovih prava. Među njima na prvom mjestu ističemo već spomenuta Standardna minimalna pravila UN za primjenu sudskih postupaka prema maloljetnicima (tzv. Pekinška pravila), koja u prav. 11.1 određuju: „Kad god je prikladno, treba razmotriti mogućnost rješavanja slučajeva maloljetnih počinitelja bez formalnog postupka pred nadležnim vlastima“. Na sličan način ovo pitanje tretira i Konvencija o pravima djeteta (1989.)⁵ u čl. 40. st. 3. toč. (b) koji glasi: „Kad god je to primjereno i poželjno, države će donijeti mjere za postupanje s maloljetnim počiniteljima kaznenog djela bez pribjegavanja sudskom postupku, uz osiguranje punog poštivanja ljudskih prava i pravne zaštite“.

Rukovodeći se navedenim idejama hrvatski je zakonodavac vrlo široko prihvatio načelo svrhovitosti u postupanju prema maloljetnicima. Pri tome se

⁵ Konvencija o pravima djeteta prihvaćena je 20.11.1989. god. na 44. zasjedanju Opće skupštine Ujedinjenih naroda u New Yorku. U smislu čl. 1. Konvencije djetetom se smatra svaka osoba mlađa od 18 godina, osim ako se na temelju zakona koji se primjenjuje na dijete, punoljetstvo ne stječe ranije.

ovo načelo u Zakonu o sudovima za mladež ne svodi isključivo na mogućnost nepokretanja kaznenog postupka prema maloljetniku, već je njegova primjena proširena na sve stadije kaznenog postupka. U skladu s prav. 17.4 Pekinških pravila u kojemu stoji: „Nadležna vlast mora imati ovlaštenje u svakom trenutku prekinuti postupak“, u Zakonu o sudovima za mladež načelo svrhovitosti može se, pod određenim uvjetima, primijeniti u pretpripremnom postupku (čl. 63., 64. i 65. ZSM), u pripremnom postupku (čl. 77. ZSM), te na glavnoj raspravi ili u sjednici vijeća u postupku pred vijećem za mladež (čl. 85. st. 2. ZSM).

Što se tiče pravosudnih tijela koja u tijeku kaznenog postupka mogu ocjenjivati svrhovitost kaznenog postupanja prema maloljetniku, Zakon o sudovima za mladež to ovlaštenje daje državnom odvjetniku, sucu za mladež kao i prvostupanjskom i drugostupanjskom vijeću u postupku pred vijećem za mladež. Tako državni odvjetnik ocjenjuje svrhovitost pokretanja kaznenog postupka prema maloljetniku u pretpripremnom postupku u slučajevima navedenim u čl. 63., 64. i 65. ZSM, a sudac za mladež može obustaviti postupak na prijedlog državnog odvjetnika ako je ovaj ocijenio da daljnje vođenje postupka prema maloljetniku nije svrhovito (čl. 71. st. 1. ZSM). Najzad, prvostupanjsko vijeće ima ovlaštenje primjenom načela svrhovitosti obustaviti postupak do kraja glavne rasprave, odnosno sjednice vijeća (čl. 85. st. 2. ZSM), a drugostupanjsko vijeće to može učiniti kad se sudac za mladež ne suglasi s prijedlogom državnog odvjetnika da daljnje vođenje postupka prema maloljetniku nije svrhovito (čl. 77. st. 2. ZSM).

Primjena načela svrhovitosti prema Zakonu o sudovima za mladež u nekim je slučajevima dozvoljena za sva kaznena djela bez obzira na njihovu vrst i težinu (čl. 65. i 85. st. 2. ZSM)⁶, dok je u drugim slučajevima njegova primjena ograničena na kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora do pet godina ili blaža kazna (čl. 63. i 64. ZSM).

S obzirom na vrstu ocjene svrhovitosti, Zakon o sudovima za mladež razlikuje bezuvjetnu svrhovitost (čl. 63.), uvjetovanu svrhovitost (čl. 64.) i svrhovitost temeljem supsidijariteta kaznenog postupanja (čl. 65.). Za primjenu bezuvjetne svrhovitosti, osim zakonskih pretpostavki iz čl. 63. st. 1. ZSM (da je maloljetnik osnovano sumnjiv da je počinio kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju do pet godina ili novčana kazna, te da, s obzirom na narav kaznenog djela i okolnosti u kojima je djelo počinjeno, prijašnji život maloljetnika i njegova osobna svojstva, pokretanje kaznenog postupka nije svrhovito), maloljetnik ne treba ispuniti nikakve daljnje uvjete ili preuzeti neke obveze. U slučaju uvjetovane svrhovitosti državni odvjetnik može odluku o nepokretanju kaznenog postupka prema maloljetniku uvjetovati njegovim ispunjenjem određenih obveza navedenih u čl. 64. st. 1. toč. a) do d) ZSM, na čije se ispunjenje maloljetnik dragovoljno obvezuje. Iako ove obveze predstavljaju modalitete odgojne mjere posebne obveze iz čl. 9. st. 2. toč. 2., 7., 9. i 10. ZSM, ipak se ne smatraju vrstom

⁶ To je u skladu s preporukama datim u Pekinškim pravilima u kojima u komentaru prav. 11.2 stoji: „Obustavu postupka ne treba ograničiti na beznačajne slučajeve, dajući joj na taj način ulogu važnog sredstva“.

maloljetničke sankcije (određuje ih državni odvjetnik uz pristanak maloljetnika, a ne izriče sud u kaznenom postupku), već ih tretiramo kao neformalne sankcije. Najzad, kod svrhovitosti temeljem načela supsidijariteta kaznenog postupanja radi se o maloljetniku koji se već nalazi na izvršenju kazne ili odgojne mjere, ili su mu ove sankcije pravomoćno izrečene, ili je maloljetnik odlukom centra za socijalnu skrb već smješten u neku ustanovu, a državni odvjetnik, s obzirom na težinu i narav kaznenog djela i pobude iz kojih je ono počinjeno, ocijeni da vođenje postupka i izricanje sankcije za novo kazнено djelo očito ne bi imalo svrhe (čl. 65. st. 1. ZSM).

Iz izloženih zakonskih rješenja o svrhovitosti pokretanja i vođenja kaznenog postupka prema maloljetnicima zaključujemo da je postupanje po načelu svrhovitosti u hrvatskom maloljetničkom kaznenom zakonodavstvu usvojeno kao temeljno načelo čitavog kaznenog postupka prema maloljetnicima, koje nadležnim tijelima omogućava kreiranje i realizaciju racionalne, učinkovite i humane kaznene politike prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela. To, dakako, ne znači da ne bi trebalo razmotriti mogućnost uvođenja u Zakon o sudovima za mladež drugih načina neformalnog postupanja i okončanja kaznenog postupka u obliku medijacije, sudske nagodbe i slično, koji se oblici vrlo uspješno primjenjuju u nekim maloljetničkim sustavima stranih zemalja⁷.

2.4. Sudac za mladež – ključna figura u kaznenom postupanju prema maloljetnicima

Jedna od glavnih značajki hrvatskog maloljetničkog kaznenog postupka svakako je ključna uloga suca za mladež koju on ima tijekom čitavog kaznenog postupanja prema maloljetniku. U liku našeg suca za mladež objedinjene su funkcije triju nositelja pravosudnih poslova: suca istražitelja, suca presuđenja i suca izvršenja. Ovakva koncentracija procesnih ovlaštenja i nadležnosti u jednoj osobi nezamisliva je u redovitom kaznenom postupku protiv punoljetnih počinitelja kaznenog djela, a posljedica je usvajanja mnogih osobitosti i posebnosti kaznenog postupanja prema maloljetnim delinkventima, kojima se odstupa od općesusvojene kaznene procedure.

Dvije su bitne karakteristike pravnog položaja i uloge suca za mladež u kaznenom postupku prema maloljetnicima u odnosu na položaj i ulogu suca kaznenog odjela u redovitom kaznenom postupku protiv punoljetnih okrivljenika. To su: a) proširena nadležnost koja se proteže kroz sve stadije kaznenog postupka prema maloljetnicima, ona započinje s pripremnim postupkom, a završava s donošenjem konačnog rješenja o obustavi izvršenja izrečene odgojne mjere;

⁷ Jedan takav mogući oblik primjene neformalnih sankcija eksperimentalno je izveden u Hrvatskoj u okviru „Projekta izvansudske nagodbe u hrvatskoj praksi“ u razdoblju od 2001. do 2003. godine, a dobijeni rezultati objavljeni su u ediciji „Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mladim punoljetnicima“ (urednice: Nives Koller-Trbović, Božica Cvjetko, Marija Koren-Mrazović, Antonija Žižak), Zagreb, 2003.

b) široka ovlaštenja koja zakon daje sucu za mladež u provođenju pripremnog postupka, vođenju glavne rasprave i sjednice vijeća, te osobito u izboru najpogodnije sankcije.

Za razliku od suca kaznenog odjela koji sudi punoljetnim okrivljenicima u redovitom kaznenom postupku, sudac za mladež ima nadležnost i prije početka i nakon završetka postupka pred vijećem za mladež, u kojem postupku kao predsjednik vijeća rukovodi glavnom raspravom, odnosno sjednicom vijeća, te sudjeluje u donošenju odluke o primjeni odgojne mjere, odnosno izricanju kazne maloljetničkog zatvora.

Pri obavljanju radnji, odnosno donošenju pojedinih odluka sucu za mladež kao sucu pojedincu ili predsjedniku vijeća Zakon ostavlja veliku slobodu, sve sa ciljem da se ostvari svrha provođenja kaznenog postupka, odnosno svrha primjene maloljetničkih sankcija. Tako sudac za mladež u pripremnom postupku „sam određuje način provođenja pojedinih radnji“, ali se pri tome treba pridržavati odredaba Zakona o kaznenom postupku o tim radnjama (radi se o dokaznim radnjama kao što su ispitivanje okrivljenika, svjedoka, vještačenje, očevid i dr.), koje treba prilagoditi okolnostima svakog pojedinog slučaja. Istovremeno, sudac je dužan u potpunosti poštivati prava maloljetnika na obranu kao i prava oštećenika (čl. 71. st. 1. ZSM). U postupku pred vijećem za mladež sudac za mladež kao predsjednik vijeća „na odgovarajući način“ primjenjuje odredbe Zakona o kaznenom postupku (o pripremanju za glavnu raspravu, upravljanju glavnom raspravom, odgodi i prekidanju glavne rasprave, zapisniku i tijeku glavne rasprave), ali ima slobodu odstupiti od tih pravila ako ocijeni da njihova primjena u konkretnom slučaju nije svrhovita (čl. 82. st. 2. ZSM). Ipak, najveću slobodu vijeće za mladež (a time i sudac za mladež kao predsjednik vijeća) ima pri izboru najpogodnije odgojne mjere: primjena svake od ukupno osam odgojnih mjera u Zakonu nije vezana za zapriječenu kaznu, tako da vijeće u svakom konkretnom slučaju slobodno odabire onu odgojnu mjeru za koju smatra da će se njome najbolje ostvariti postavljena svrha.

Ovaj pregled nadležnosti suca za mladež, te širokih ovlaštenja i slobode koju mu ostavlja Zakon u obavljanju radnji i donošenju odluka tijekom čitavog kaznenog postupka, rječito govori koliko je dužnost suca za mladež teška, složena i odgovorna dužnost. Pri tome je uloga suca za mladež u kaznenom postupku prema maloljetnicima do te mjere naglašena, da se s punim pravom može ustvrditi da je sudac za mladež, a ne vijeće, hrvatski maloljetnički sud.

2.5 Suđenje maloljetnicima u neformalnom, ubrzanom i pojednostavljenom postupku

Saznanje da izvođenje maloljetnog počinitelja kaznenog djela pred redovan kazneni sud i njegovo podrgavanje strogoj i formalnoj sudskoj proceduri protiv odraslih okrivljenika može štetno utjecati na daljnji razvoj mladog delinkventa,

dovelo je do shvaćanja da prema maloljetnicima treba usvojiti poseban način postupanja u kojemu će krutost i formalizam redovitog kaznenog postupka biti svedeni na minimum. Stoga je suvremeni maloljetnički kazneni postupak neformalan, hitan i jednostavniji u odnosu na redoviti kazneni postupak koji se primjenjuje kada se sudi odraslim počiniteljima kaznenog djela.

Zakon o sudovima za mladež sadrži čitav niz postupovnih odredaba kojima je svrha kazneni postupak pred sudom za mladež osloboditi suviše formalnosti i nepotrebne krutosti, što je moguće više pojednostavniti i ubrzati, te tako omogućiti da odgojni utjecaj na mladog delinkventa započne još u tijeku postupka pred sudom. Taj se pozitivan utjecaj nastavlja izvršenjem izrečene maloljetničke sankcije i skupa s njom tvori jedinstveni integralni odgojni proces u tretmanu maloljetnika. Zato je postupak pred sudom za mladež pojednostavljen, oslobođen krutosti i formalizma, ubrzan i skraćen. Tako, osim redovnog, Zakon o sudovima za mladež poznaje i skraćeni oblik kaznenog postupka prema maloljetnicima, u kojem nema pripremnog postupka, a za njegovo provođenje u čl. 69. st. 1. moraju se ispuniti kumulativno dva uvjeta: prvi, da je maloljetnik počinio kazнено djelo za koje je propisana kazna zatvora do pet godina ili blaža kazna, i drugi da prikupljeni podaci koji se odnose na kazнено djelo i ličnost maloljetnika daju dovoljno osnove za stavljanje takva prijedloga.

Za provođenje pripremnog postupka važna je odredba čl. 71. st. 1. ZSM prema kojoj sudac za mladež može odstupiti od pravila redovnog kaznenog postupka i sam odrediti način provođenja pojedinih radnji, pridržavajući se pri tome osobito onih odredaba ZKP koje se odnose na prava okrivljenika na obranu, prava oštećenika i prikupljanje dokaza potrebnih za odlučivanje. To se odnosi, prije svega, na odredbe o ispitivanju okrivljenika i svjedoka, odredbe o očevidu, vještačenju kao i provođenju drugih dokaznih radnji.

I u postupku pred vijećem za mladež procedura je jednostavna, ubrzana i skraćena, a formalizam sveden na minimum ili je potpuno odstranjen. To se osobito odnosi na sjednicu vijeća, u kojoj prevladavaju inkvizitorni elementi: postupak je pretežno pismen i tajan, nema neposredne ocjene dokaza ni kontradiktornosti. Slobodno se može reći da je sjednica vijeća izgubila odlike jednog formalnog kaznenog postupka i više je nalik na „prijateljsko raspravljanje“ sudionika u postupku o izboru mjere kojom će se najbolje ostvariti svrha maloljetničkih sankcija. Što se tiče glavne rasprave ona je organizirana pretežno na načelima akuzatornog postupka, ali je sudu dato opće ovlaštenje da može odstupiti od pravila redovitog kaznenog postupka, ako smatra da njihova primjena u konkretnom slučaju nije svrhovita. Pravila od kojih je dozvoljeno odstupanje odnose se na pripremu i upravljanje glavnom raspravom, njezinu odgodu i prekid, te zapisnik i tijek glavne rasprave (čl. 82. st. 1. ZSM). Ovakvo uređenje omogućava sucu za mladež kao predsjedniku vijeća da u sudnici stvori takvo ozračje koje neće štetno utjecati na ličnost maloljetnika, uz istovremeno očuvanje digniteta suda, kako bi maloljetnik mogao shvatiti ozbiljnost situacije u koju se doveo počinjenjem kaznenog djela. Utoliko je zadatak suca za mladež teži, složeniji i odgovorniji

od zadatka kaznenog suca u redovitom kaznenom postupku, što se ponekad lako zaboravlja ili nedovoljno vrednuje.

Jedna od važnih osobitosti maloljetničkog kaznenog postupka jest njegova hitnost. Zahtjev za hitnošću kaznenog postupka temelji se na spoznaji da je pedagoški utjecaj na maloljetnog delinkventa jači i učinkovitiji što je vrijeme od počinjenja kaznenog djela do izricanja maloljetničke sankcije i početka njezina izvršenja kraće.⁸ Hitnost postupanja prema maloljetnim počiniteljima kaznenog djela naglašava se u Pekinškim pravilima iz 1985. gdje se u prav. 20.1 navodi: „Svaki predmet treba od samog početka voditi brzo, bez ikakvog nepotrebnog odgađanja“. U komentaru istog pravila kaže se da je u maloljetničkim predmetima brzo vođenje formalne procedure od velikog značenja i da je u suprotnom slučaju „upitno sve ono što se može postići postupanjem prema maloljetniku i donošenjem odluke“. Isto tako, u čl. 14. Preporuke Vijeća Europe iz 2003. Rec. (2003)20 stoji „Trebalo bi odrediti kratke rokove za pojedine stadije kaznenog postupka, kako bi se postupak što prije okončao radi brze reakcije na slučajevne maloljetničke delinkvencije“.

U Zakonu o sudovima za mladež nalazimo više odredaba kojima se propisuje hitnost kaznenog postupka prema maloljetnicima. Na prvom mjestu ističemo opću odredbu o hitnosti postupanja u čl. 54. ZSM kojom se od svih tijela koja sudjeluju u postupku prema maloljetnicima i drugih tijela i ustanova od kojih se traže obavijesti, izvješća ili mišljenja, zahtijeva najhitnije postupanje kako bi se postupak što prije završio. Dužnost hitnog postupanja odnosi se na ostale (zamoljene) sudove, državna odvjetništva, redarstvene vlasti, centre za socijalnu skrb i druge ustanove socijalne službe, kao i sve druge ustanove i državna tijela kojima se sud za mladež može obratiti za dostavljanje raznih obavijesti, izvješća i sl. Osim ove opće odredbe Zakon propisuje za obavljanje pojedinih radnji kratke rokove (u pravilu 8 dana) kojih se moraju pridržavati njihovi izvršitelji. Tako prema čl. 75. ZSM državni je odvjetnik dužan u roku od 8 dana nakon dovršenja pripremnog postupka, donijeti odluku o daljnjem postupanju prema maloljetniku; prema čl. 80. st. 1. ZSM predsjednik vijeća dužan je u roku od 8 dana od primitka prijedloga državnog odvjetnika zakazati sjednicu vijeća ili glavnu raspravu; predsjednik vijeća dužan je u roku od 8 dana od proglašenja odluke izraditi pisanu presudu, odnosno rješenje, ali se taj rok može iznimno produljiti do 15 dana (čl. 85. st. 7. ZSM). Najzad, rok za žalbu na odluku prvostupanjskog vijeća za mladež skraćen je na 8 dana od dana primitka, presude odnosno rješenja (čl. 87. st. 1. ZSM).

U vezi sa žalbom i njezinim suspenzivnim djelovanjem (za koje vrijedi opća odredba Zakona o kaznenom postupku), Zakon o sudovima za mladež poznaje jedno interesantno rješenje kojemu je svrha da se ubrza početak izvršenja izrečene odgojne mjere, a time i ostvarivanje svrhe odgojnih mjera kako je proklamirana

⁸ Ova ideja ima svoje ishodište u misli koju je još 1764. godine izrazio slavni talijanski penalista Cesare Beccaria u svom čuvenom djelu *Dei deliti e delle pene*, kada je za učinkovitost kazne postavio zahtjev da mora biti hitna, tj. da mora uslijediti u što kraćem vremenu nakon počinjenja kaznenog djela. Usp. Cesare Beccaria; *O zločinima i kaznama* (prijevod Antun Cvitanić), Split, 1984., str. 132.

u čl. 5. ZSM. Prema čl. 87. st. 4. ZSM sud može odlučiti da žalba protiv rješenja kojim je primijenjena odgojna mjera koja se izvršava u ustanovi (osim zavodskih mjera to su još i upućivanje u centar za odgoj kad je izrečen na neprekidan boravak, te pojačani nadzor uz dnevni boravak u ustanovi), ne zadržava izvršenje rješenja, uz prethodno saslušanje maloljetnika i suglasnost njegovih roditelja.

S obzirom da je hitnost postupanja jedno od temeljnih načela čitavog kaznenog postupka prema maloljetnicima⁹, anketiranim sucima u našoj anketi postavili smo pitanje koje se odnosi na hitnost postupanja pred vijećem za mladež. Zanimalo nas je da li se i u kojoj mjeri suci za mladež pridržavaju kratkih rokova u pogledu zakazivanja sjednice vijeća i glavne rasprave (čl. 80. st. 1. ZSM), odnosno u pogledu izrade sudske odluke (čl. 85. st. 7. ZSM).

Zakonske rokove sudac

Vrsta radnje u postupku	uvijek poštuje		ponekad prekorači		često prekorači		Svega	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
zakazivanje sjednice vijeća odn. gl. rasprave (čl. 80.st.1.ZSM)	21	43,6	24	50,0	3	6,3	48	100,0
izrada sudske odluke (čl. 85.st.1. ZSM)	27	57,4	16	34,1	4	8,5	47*	100,0
Svega	48	50,5	40	42,1	7	7,4	95	100,0

Tabela 4: Poštivanje zakonskih rokova o hitnosti postupanja prema maloljetnicima

Napomena: jedan je upitnik bio bez odgovora.

⁹ Utoliko je neshvatljivo da u Zakonu o sudovima za mladež nema odredbe načelnog karaktera, koja bi izričito propisala načelo hitnosti maloljetničkog postupka, a koja bi se odnosila na poduzimanje svih drugih radnji, a ne samo na dostavljanje obavijesti, izvješća i mišljenja.